

ВИСОКА ШКОЛА СТРУКОВНИХ СТУДИЈА
ЗА ОБРАЗОВАЊЕ ВАСПИТАЧА И ТРЕНЕРА СУБОТИЦА
FELSŐFOKÚ SZAKIRÁNYÚ ÓVOKÉPZŐ ÉS EDZŐ SZAK SZABADKA

📍 Банијска 67, Суботица 📞 +381(0)24 547-870, 📠 +381(0)24 547-870

ПИБ: 100847552 ; ТР: 840-0000032785845-11 ; МБ: 08058482 ; Шифра делатности: 8542

✉️ visokaskola@vsovsu.rs / vsovsu@gmail.com 🌐 www.vsovsu.rs

МАСТЕР РАД

УЛОГА ДИДАКТИЧКИХ ИГАРА У РАЗВОЈУ ЛОГИЧКОГ МИШЉЕЊА КОД ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА

МЕНТОР

др Сања Николић, проф.

СТУДЕНТ

Јулијана Дошло МВ 91/24

Суботица, 2026. године

ВИСОКА ШКОЛА СТРУКОВНИХ СТУДИЈА
ЗА ОБРАЗОВАЊЕ ВАСПИТАЧА И ТРЕНЕРА СУБОТИЦА
FELSŐFOKÚ SZAKIRÁNYÚ ÓVOKÉPZŐ ÉS EDZŐ SZAK SZABADKA

✚ Банијска 67, Суботица ☎ +381(0)24 547-870, 📠 +381(0)24 547-870

ПИБ: 100847552 ; ТР: 840-0000032785845-11 ; МБ: 08058482 ; Шифра делатности: 8542

✉ visokaskola@vsovsu.rs / vsovsu@gmail.com 🌐 www.vsovsu.rs

Студијски програм: мастер струковни васпитач

Мастер рад

УЛОГА ДИДАКТИЧКИХ ИГАРА У РАЗВОЈУ ЛОГИЧКОГ МИШЉЕЊА КОД ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА

Чланови комисије:

Студент: Јулијана Дошло МВ 91/24

Ментор: Сања Николић, др. сци.

Председник комисије: Власта Липовац Керић, др. сци.

Члан комисије: Споменка Будић, др. сци

Практичар: Нора Љубановић Еветовић, МА

Суботица, 2026.

Резиме

Мастер рад „Улога дидактичких игара у развоју логичког мишљења код деце предшколског узраста“ разматра значај примене дидактичких игара у подстицању развоја логичког мишљења код деце предшколског узраста. Полазећи од чињенице да је игра основна активност детета, у раду се анализирају теоријска полазишта о игри, врсте децјих игара, карактеристике дидактичких игара, као и специфичности развоја логичког мишљења у предшколском периоду. Посебна пажња посвећена је улози васпитача у планирању и реализацији активности које кроз игру подстичу развој когнитивних способности деце.

Емпиријски део рада усмерен је на испитивање ставова васпитача о значају и примени дидактичких игара у предшколским установама. Истраживање је спроведено методом анкетирања, применом анкетног упитника. Добијени резултати указују да васпитачи препознају значај дидактичких игара и сматрају да њихова редовна примена позитивно утиче на развој логичког мишљења, способности закључивања и решавања проблема код деце. Закључује се да дидактичке игре представљају значајан фактор унапређивања васпитно-образовног рада и подстицања когнитивног развоја деце предшколског узраста.

Кључне речи: дидактичке игре, логичко мишљење, предшколско дете, васпитач, когнитивни развој.

Summary

The master's thesis "The Role of Didactic Games in the Development of Logical Thinking in Preschool Children" explores the significance of applying didactic games in encouraging the development of logical thinking among preschool children. Considering that play represents a fundamental way in which children learn and explore the world around them, the thesis examines the theoretical aspects of play, types of children's games, characteristics of didactic games, and the development of logical thinking during the preschool period. Special attention is given to the role of preschool teachers in creating and implementing activities that support children's cognitive development through play.

The empirical part of the thesis is focused on examining preschool teachers' opinions regarding the importance and application of didactic games in preschool education. The research was conducted using a survey method, with a questionnaire as the research instrument. The obtained results show that preschool teachers recognize the value of didactic games and consider that their planned and regular application contributes to the development of logical thinking, reasoning abilities, attention, and problem-solving skills in preschool children. The thesis concludes that didactic games are an important element of contemporary preschool education and represent an effective means of supporting children's cognitive development.

Keywords: didactic games, logical thinking, preschool children, preschool teachers, cognitive development.

САДРЖАЈ

Резиме	3
Summary	4
1. УВОД	1
2. ТЕОРИЈСКИ ДЕО	3
2.1. ТЕОРИЈСКИ АСПЕКТ ИГРЕ	3
2.2. ВРСТЕ ДЕЧЈИХ ИГАРА	5
2.3. ДИДАКТИЧКЕ ИГРЕ КАО ОБЛИК УЧЕЊА ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА	8
2.4. ПОЈАМ И КАРАКТЕРИСТИКЕ ДИДАКТИЧКИХ ИГАРА	8
2.5. УЛОГА ДИДАКТИЧКИХ ИГАРА У РАЗВОЈУ ЛОГИЧКОГ МИШЉЕЊА ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА	12
3. ПРИМЕНА ДИДАКТИЧКИХ ИГАРА У ПРОЈЕКТНОМ ПЛАНИРАЊУ	16
3.1. ПРИМЕРИ ПРИМЕНЕ ДИДАКТИЧКИХ ИГАРА У ПРОЈЕКТНОМ ПЛАНИРАЊУ	17
3.1.1. Дидактичке игре у пројекту „У свемиру живи једно чудно биће“	18
3.1.2. Конструисање функционалних модела – пешчани сат и астролаб	21
3. ЕМПИРИЈСКИ ДЕО	25
3.1. Предмет истраживања	25
3.2. Проблем истраживања	25
3.3. Циљ и задаци истраживања	25
3.4. Хипотезе истраживања	26
3.5. Варијабле истраживања	27
3.6. Испитаници истраживања	27
3.7. Методе, технике и инструменти истраживања	27
3.8. Начин обраде података	28

4.РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЈА	29
4.1. Оствареност циља и задатака истраживања	29
4.2. Провера хипотеза	41
5. ЗАКЉУЧАК	45
Допринос рада	48
ПОПИС ЛИТЕРАТУРЕ И ДРУГИХ ИЗВОРА ПОДАТАКА КОЈИ СУ	
КОРИШЋЕНИ У РАДУ	50
ПОПИС ТАБЕЛА И ГРАФИКОНА	52
БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА	57

1. УВОД

Игра представља један од основних начина на који дете предшколског узраста учи и развија се. Кроз игру дете истражује своје окружење, испробава различите могућности, решава проблемске ситуације и стиче искуства која доприносе развоју његових способности. На тај начин игра има значајну улогу у развоју когнитивних, социјалних, емоционалних и моторичких способности детета. Она детету омогућава да активно учествује у процесу учења, да самостално долази до нових сазнања и да своја искуства повезује са светом који га окружује.

У оквиру васпитно-образовног рада посебан значај имају дидактичке игре, јер омогућавају повезивање игре и учења у заједничку активност. Оне су усмерене ка остваривању одређених васпитно-образовних циљева, али истовремено задржавају основне карактеристике игре и активну улогу детета. У зависности од садржаја и начина примене, дидактичке игре могу подстицати развој различитих способности, а посебно способности које су значајне за развој логичког мишљења. Кроз активности класификације, серијације, поређења, уочавања односа, закључивања и решавања проблемских ситуација деца постепено развијају начине мишљења који представљају основу за усвајање сложенијих знања и успешно сналажење у различитим ситуацијама.

Значај дидактичких игара посебно долази до изражаја у савременом предшколском васпитању и образовању, које подстиче активност детета, истраживање и повезивање различитих искустава. Применом дидактичких игара деца могу да уче кроз непосредно учешће, решавање задатака и истраживање, при чему се садржаји могу повезивати са различитим областима васпитно-образовног рада. На тај начин дидактичка игра може бити значајан део различитих активности и пројектног планирања.

Предмет овог мастер рада јесте улога васпитача у примени дидактичких игара у функцији развоја логичког мишљења код деце предшколског узраста. Рад је усмерен на сагледавање учесталости примене дидактичких игара, врста игара које васпитачи најчешће користе, активности у којима их примењују, као и њихових ставова о значају дидактичких игара за развој логичког мишљења код деце. На основу теоријских

разматрања и резултата истраживања настоји се сагледати место дидактичких игара у васпитно-образовној пракси и улога васпитача у њиховој примени.

Рад се састоји из теоријског и истраживачког дела. У теоријском делу разматрају се значај игре у развоју детета предшколског узраста, врсте дечјих игара и карактеристике дидактичких игара. Посебна пажња посвећена је развоју логичког мишљења код деце предшколског узраста и могућностима његовог подстицања применом дидактичких игара, као и улози васпитача у организацији и реализацији оваквих активности. Истраживачки део рада обухвата методолошки оквир истраживања, приказ и анализу резултата добијених испитивањем васпитача, као и закључна разматрања о значају примене дидактичких игара у развоју логичког мишљења код деце предшколског узраста.

2. ТЕОРИЈСКИ ДЕО

2.1. ТЕОРИЈСКИ АСПЕКТ ИГРЕ

Игра као најприроднији и најзначајнији облик активности детета предшколског узраста представља основни начин на који оно упознаје себе, друге људе и свет који га окружује. Дете кроз игру стиче нова искуства, развија мишљење, говор, комуникацијске и социјалне вештине, испољава креативност и гради односе са вршњацима и одраслима, због чега се у савременој педагогији посматра као основни контекст развоја и учења у раном детињству, а не само као средство забаве. Као најсложенији и најзначајнији феномен детињства, игра је предмет проучавања многих научних дисциплина: педагогије, психологије, социологије, антропологије и других научних дисциплина.

Природа игре се тумачи из различитих теоријских перспектива, али већина аутора, међу којима је и Емил Каменов наглашава да су њена основна обележја добровољност, унутрашња мотивација, слобода избора и активно учешће детета. Сходно наведеним обележјима, Каменов (2006) истиче да је игра природни и подстицајни контекст у коме дете учи кроз сопствену активност.

Проучавајући игру као феномен, савремена педагошка и психолошка схватања полазе од тога да је дете активан учесник сопственог развоја, а не пасиван прималац знања. Дете кроз игру истражује, поставља питања, експериментише, испробава различита решења, повезује претходна искуства са новим сазнањима и постепено изграђује разумевање света који га окружује. На тај начин знања која дете стиче настају као резултат његовог непосредног искуства, откривања и његове личне активности.

Игра омогућава детету да слободно ствара ситуације које су под његовом контролом, у којима се осећа сигурно и у којима може да истражује сопствене могућности. Током експериментисања са различитим предметима, материјалима и ситуацијама, дете открива нове начине деловања, решава проблеме и постепено

систематизује своја искуства која претвара у организовано знање. На тај начин игра представља основу учења кроз откривање, истраживање и стваралаштво.

Велишек-Брашко и Милошевић (2018; према Каменову, 1989), истичу да игра омогућава детету да испробава нове облике понашања и вежба функције које се постепено развијају током детињства, чиме се оно припрема за сложеније активности у каснијим развојним периодима. Исте ауторке (према Wallon, 1959), истичу да је свака развојна фаза обележена „експлозијом активности“ у којој дете кроз игру испитује могућности одређене функције и тако постепено усложњава сопствене способности.

Током игре, дете развија различите когнитивне способности: опажање, пажњу, памћење, упоређивање, класификовање, вршење серијација, уочавање односа и решавање проблема. Такође, оно у процесу игре повезује појединачна искуства у смислене целине и кроз симболичку трансформацију искуства постепено изграђује све сложеније облике мишљења. Пијаже и Инхелдер (1978) наглашавају да дете у игри стиче искуства и асимилира их у сопствену слику света, чиме се припрема за каснију акомодацију и успешније разумевање стварности.

Поред когнитивног, игра има значајну улогу и у развоју емоционалних, социјалних, комуникацијских и моторичких компетенција. Мандић (2013) истиче да она снажно утиче на развој интелигенције, мишљења и различитих способности, јер дете кроз игру природно стиче искуства, сарађује са другом децом, развија самосталност, машту и креативност. Игра уједно омогућава детету да постепено развија самопоуздање, доноси одлуке, преузима различите улоге и учи да прихвата правила и сарађује са другима.

Овакво разумевање игре је у складу са Основама програма предшколског васпитања и образовања „Године узлета“ (2018), у којима се игра препознаје као контекст смисленог, интегрисаног и искуственог учења. Крњаја и Павловић Бренеселовић (2022) наглашавају да су игра и учење процеси који се међусобно прожимају и у којима дете природно посматра, поставља питања, предвиђа, размењује идеје, сарађује са другима и активно конструише сопствена знања.

Савремено схватање игре условљава и промену улоге васпитача. Васпитач више није преносиоц готових знања. Он постаје партнер у игри и истраживању, организатор подстицајног окружења и особа која препознаје могућности за учење у деčјим

активностима. Његова улога се огледа у обезбеђивању разноврсних материјала, подстицању дечје радозналости, постављању подстицајних питања и охрабривању деце да самостално истражују, сарађују и долазе до решења. Улога игре у оваквом приступу посебно долази до изражаја. Током слободне или усмерене игре деца спонтано користе математичке појмове, иако често нису свесна да се баве математиком. Градећи куле од коцки, распоређујући предмете према величини, мерећи растојања или планирајући распоред елемената у простору, она развијају способност поређења, класификовања, серијације и процењивања. Математичко учење тада настаје као део активности која за дете има јасан циљ и лични значај, што доприноси већој мотивацији и трајности усвојених знања (Маричић и Стаматовић, 2021).

Полазећи од наведених теоријских становишта, може се закључити да игра представља природну основу целокупног развоја и учења детета предшколског узраста. Кроз њу дете развија когнитивне, социјалне, емоционалне, комуникацијске и моторичке способности, стиче искуства, конструише знања и постепено развија логичко мишљење, и због таквог педагошког потенцијала представља полазиште за осмишљавање дидактичких игара, које задржавају њену природност и унутрашњу мотивацију. Осмишљене дидактичке игре истовремено систематски подстичу развој логичког мишљења и почетних математичких појмова, о чему ће бити речи у наредном поглављу.

2.2. ВРСТЕ ДЕЧЈИХ ИГАРА

Проучавајући игру као феномен, многи аутори су класификовали игре према њиховим карактеристикама и специфичностима: према начину њиховог настанка, доминантним активностима детета, степену развоја, и присуству правила која усмеравају њихов ток. Иако се поједине класификације међусобно разликују, већина аутора издваја сличне облике игре који имају значајну улогу у развоју детета предшколског узраста.

Једна од најчешће коришћених класификација јесте подела игара на стваралачке игре и игре са правилима. Према Шакић (2015), стваралачке игре обухватају игре улога, конструктивне игре и игре драматизације, а заједничко својство им је то што су засноване на дечјој машти, спонтаности и креативном изражавању. Насупрот њима, игре са правилима подразумевају постојање унапред договорених правила којих се сви учесници придржавају, и у ту групу се сврставају се народне, покретне и дидактичке игре. Успешна примена отворених математичких проблема зависи од начина њиховог избора и креирања. Проблеми треба да буду прилагођени узрасту деце, повезани са њиховим искуствима и довољно занимљиви да подстакну радозналост и истраживање. Важно је да омогућавају више различитих решења и да подстичу комуникацију, сарадњу и размену идеја. Савремени приступи наглашавају значај активности које полазе од интересовања детета и омогућавају му активну улогу у процесу учења (Крњаја и Павловић Бренеселовић, 2022).

Недимовић (2015) издваја четири основне врсте дечјих игара: функционалне, конструктивне, игре претварања и игре са правилима.

Функционалне игре се најраније јављају у развоју детета и заснивају се на понављању различитих покрета и активности које детету причињавају задовољство. Кроз њих дете постепено овладава покретима сопственог тела, упознаје особине предмета и развија основне сензомоторне способности.

Конструктивне игре се појављују са узрастом и заснивају се на жељи детета да нешто направи, обликује или изгради. Кроз ове игре деца коришћењем различитих материјала (коцке, папир, пластелин, глина или природни материјали) деца развијају машту, фину моторику, просторне представе, упорност и способност планирања.

Игре претварања (игре „као да“) имају посебан значај за развој симболичког мишљења, јер у њима деца преузимају различите улоге, oponашају одрасле и замишљене ситуације, развијају машту, говор, социјалне односе и емоционално разумевање.

Игре са правилима карактерише постојање јасно дефинисаних правила која учесници прихватају и поштују током игре, и нарочито су заступљене на старијем

предшколском узрасту, када су деца способна да контролишу сопствено понашање, сарађују са вршњацима и прихвате заједничке договоре. Избор дидактичких средстава представља још један важан сегмент рада васпитача. Материјали који омогућавају манипулисање, разврставање, поређење или мерење подстичу децу да математичке односе сагледају кроз непосредно искуство. Њихова вредност није у томе што служе као илустрација, већ што омогућавају детету да проверава своје идеје, мења начин решавања задатка и уочава различите могућности. Такве активности развијају логичко мишљење, истрајност и способност решавања проблема, што представља важан циљ раног математичког образовања (Цлементс & Сарама, 2014; Хилченко, 2022).

Сличну класификацију наводи и Каменов (2009), који разликује функционалне игре, игре маште или игре улога, игре са готовим правилима и конструкторске игре. Према овом аутору, функционалне игре обухватају различите сензомоторне активности, игре са предметима, покретне игре и игре речима. Игре маште заснивају се на дечјој способности да стварност представи на симболичан начин кроз имитацију, драмске игре и различите облике претварања, док игре са готовим правилима подразумевају примену унапред утврђених правила. Конструкторске игре, према Каменову (2009) подстичу дете да гради, обликује и организује различите материјале како би створило нову целину.

Иако имају различите приступе класификацији, сви аутори наглашавају да се поједине врсте игара у пракси међусобно преплићу и допуњују, јер дете током једне активности често истовремено истражује, конструише, користи машту и поштује одређена правила. Због тога се игре посматрају као различити облици испољавања исте развојне активности која доприноси когнитивном, социјалном, емоционалном и моторичком развоју детета.

За тему овог рада посебан значај имају дидактичке игре, које припадају групи игара са правилима, чија специфичност се огледа у томе што имају јасно постављен васпитно-образовни циљ, али задржавају игровни карактер и мотивацију детета. Због тога дидактичке игре представљају значајно средство за подстицање логичког мишљења и усвајање почетних математичких појмова, о чему ће бити речи у наредном поглављу.

2.3.ДИДАКТИЧКЕ ИГРЕ КАО ОБЛИК УЧЕЊА ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА

Полазећи од чињенице да је игра природан начин учења детета предшколског узраста, посебан значај у васпитно-образовном раду имају дидактичке игре. Оне представљају спој игре и учења, јер задржавају игровну мотивацију детета, а истовремено омогућавају остваривање јасно дефинисаних васпитно-образовних циљева. Дидактичке игре захваљујући пажљиво осмишљеним задацима, правилима и материјалима, подстичу развој когнитивних, говорних, социјалних и моторичких способности, при чему посебно доприносе развоју логичког мишљења и формирању почетних математичких појмова. У наставку овог поглавља биће размотрени појам и основне карактеристике дидактичких игара, као и њихова улога у развоју логичког мишљења деце предшколског узраста. Није неопходно да свако дете до решења дође на исти начин. Напротив, када постоји могућност да се задатак реши различитим поступцима, деца чешће образлажу своје идеје, упоређују их са решењима вршњака и лакше уочавају везе међу математичким појмовима. Отворени задаци и игре у којима постоји више могућих одговора развијају флексибилност мишљења и подстичу децу да трагају за новим начинима решавања проблема, уместо да запамте један поступак (Лазић, Милошевић и Сабо, 2022).

2.4. ПОЈАМ И КАРАКТЕРИСТИКЕ ДИДАКТИЧКИХ ИГАРА

Дидактичке игре представљају посебну врсту игара са правилима које су осмишљене са јасно дефинисаним васпитно-образовним циљем. Ове игре, поред тога што задржавају основне одлике игре – добровољност, занимљивост, активност и унутрашњу мотивацију, усмерене су ка подстицању развоја одређених знања, способности и вештина. Због тога оне имају значајно место у предшколском васпитању и образовању, јер омогућавају да се процес учења одвија у детету природном и блиском контексту игре (Каменов, 2009).

У педагошкој литератури постоји више дефиниција дидактичких игара. Каменов (2009) дидактичке игре одређује као игре са унапред постављеним правилима и јасно дефинисаним васпитно-образовним циљем. Основна сврха ових игара је да кроз игровне активности подстичу интелектуални развој детета. Њихова вредност огледа се у томе што дете, решавајући различите проблемске задатке, развија мисаоне операције као што су поређење, класификација, анализа, синтеза, уопштавање и закључивање (Каменов, 2009).

Муратовић, Нумановић и Муратовић (2023) заузимају исти став о дидактичким играма као Каменов, истичући да кроз њих дете стиче нова искуства, постепено напредује ка сложенијим облицима мишљења и развија различите менталне способности. Посебан значај има чињеница да су деца током ових активности мотивисана да на стваралачки начин делују, истражују, испробавају различита решења и користе претходно стечена знања у новим ситуацијама.

Дидактичке игре представљају пример повезаности игре и учења, због чега заузимају значајно место у савременом предшколском васпитању. Оне омогућавају да дете стиче знања кроз активност која за њега има лични смисао и представља извор задовољства (Николић, ет ол 2024). Савремена педагошка схватања полазе од становишта да су ова два процеса у раном детињству нераздвојива, јер дете најлакше учи онда када је активно, заинтересовано и емоционално укључено у активност. Током игре јављају се исти когнитивни процеси који су присутни и у процесу учења: посматрање, памћење, упоређивање, анализа, закључивање, решавање проблема и доношење одлука, због чега ова врста игре представља природан контекст за стицање нових знања и развој различитих компетенција (Muratović и сар., 2023).

О значају игре као основе учења говори и Копас-Вукашиновић (2015), која истиче да дете у игри слободно истражује, повезује, комбинује и стиче нова искуства. Таква активност представља основу развоја когнитивних способности и постепеног формирања математичких појмова. Према ауторки, игра омогућава детету да кроз сопствену активност прелази са представног на појмовно мишљење, што јој даје значајно место у процесу учења.

Према Каменову (2009), дидактичка игра има своју вредност онда када својом структуром, садржајем и правилима подстиче дете на извођење различитих

интелектуалних операција, као што су поређење, класификација, уопштавање, анализа, синтеза, памћење и закључивање. У дидактичкој игри наведене мисаоне активности произилазе из саме игре и њених правила, па дете учи без осећаја да извршава школске обавезе, што је супротно од класичних наставних задатака. Тасић (2022) наглашава да дидактичка игра своју пуну педагошку вредност остварује онда када је усклађена са развојним потребама детета и када омогућава активно решавање проблемских ситуација. У таквим играма дете користи претходна искуства, развија опажање, мишљење, говор и способност примене стечених знања у новим ситуацијама, док игровна мотивација и осећај задовољства представљају важан покретач учења (Тасић, 2022).

Једна од основних карактеристика дидактичких игара јесте постојање јасно дефинисаног васпитно-образовног циља, који није непосредно усмерен на репродуковање чињеница, већ на развој различитих способности и формирање функционалних знања. Циљ је уједно прикривен игровном ситуацијом, због чега је дете мотивисано да решава постављене задатке пре свега ради игре, а не због самог учења. Ова унутрашња мотивација представља један од најзначајнијих педагошких потенцијала дидактичких игара. Математичке игре имају још једну важну предност. Оне омогућавају да сва деца учествују у активности без обзира на ниво развијености математичких способности. Неко ће успешно решавати сложеније задатке, док ће другоме бити довољан једноставнији захтев, али ће обоје учествовати у истој активности и учити кроз међусобну сарадњу. Такво окружење подстиче размену идеја, развија комуникацију међу децом и ствара позитивна искуства повезана са математиком, због чега игре и данас представљају један од најчешће примењиваних методичких приступа у раду са децом предшколског узраста (Крњаја и Павловић Бренеселовић, 2017; Цлементс и Сарама, 2014).

Друга важна карактеристика дидактичке игре односи се на постојање правила. Унапред постављена правила усмерава се ток игре и одређује начин решавања постављеног задатка. Истовремено, правила доприносе развоју самоконтроле, истрајности, стрпљења, сарадње и поштовања договора, што овим играма даје и значајну васпитну вредност (Каменов, 2009).

Значајно обележје дидактичких игара представља и проблемски карактер задатака. Наиме, дете се током игре сусреће са ситуацијама које не може одмах да реши. При том се оно не ослања искључиво на претходно искуство, већ је потребно да посматра, испробава различите начине решавања, анализира, упоређује и доноси закључке. Тај интелектуални напор, који произилази из жеље да успешно реши проблем у игри, представља важан покретач когнитивног развоја (Muratović и сар., 2023).

Дидактичке игре одликује и висока активност детета. У овим играма дете није пасиван прималац готових информација, већ активно учествује у процесу учења кроз истраживање, експериментисање, руковање предметима, испробавање различитих стратегија и сарадњу са другом децом. У таквим условима дете развија радозналост, самосталност, креативност и поверење у сопствене могућности, што представља важан предуслов за успешно учење и решавање нових проблема.

Приликом избора и осмишљавања дидактичких игара неопходно је уважити развојне карактеристике деце, што значи да задаци, материјали и правила треба да буду примерени узрасту, претходним искуствима и могућностима детета, али истовремено треба да су довољно изазовни да подстакну размишљање и тражење нових решења. Каменов (2009) наглашава да дидактичке игре треба да омогуће детету да постепено напредује, развија менталне операције и стиче сигурност у сопствене интелектуалне способности.

У таквом процесу улога васпитача се не огледа у нуђењу готових решења, већ у осмишљавању подстицајне игровне ситуације, обезбеђивању одговарајућих материјала, мотивисању деце и пружању подршке онда када је она потребна. Васпитач усмерава процес игре ненаметљиво, поставља подстицајна питања, охрабрује сарадњу и омогућава деци да самостално долазе до решења, чиме се додатно подстиче њихова интелектуална активност.

Полазећи од наведених карактеристика, може се закључити да дидактичке игре представљају специфичан облик учења у коме се игра и образовни циљ међусобно допуњују. Захваљујући јасно постављеним правилима, проблемским задацима и активној улози детета, ове игре доприносе развоју различитих когнитивних процеса и представљају једно од најефикаснијих средстава за подстицање интелектуалног развоја у предшколском узрасту. Посебан значај ових игара је у доприносу развоја логичког

мишљења, које се постепено изграђује кроз упоређивање, класификацију, анализу, закључивање и решавање проблема, о чему ће бити речи у наредном поглављу.

Поред класичних манипулативних материјала, у савременој предшколској пракси све чешће се користе и дигитална дидактичка средства. Интерактивне апликације, попут ГеоГебре, омогућавају деци да кроз игру разврставају геометријске облике, упоређују њихове особине и проверавају сопствена решења непосредним манипулисањем објектима на екрану. На тај начин развијају се просторна оријентација, логичко мишљење и способност класификовања, док математичко учење постаје занимљивије и подстиче активно учешће деце (Пешић и сар., 2024).

2.5. УЛОГА ДИДАКТИЧКИХ ИГАРА У РАЗВОЈУ ЛОГИЧКОГ МИШЉЕЊА ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА

Логичко мишљење представља једну од најзначајнијих когнитивних способности која омогућава детету да уочава односе међу предметима и појавама, упоређује, класификује, анализира, доноси закључке и решава проблеме. Развој логичког мишљења се одвија постепено кроз различите активности у којима дете активно истражује своје окружење и стиче непосредна искуства. Савремена педагошка схватања указују да је управо игра природан контекст у коме се ове способности најуспешније развијају, а посебно место у том процесу имају дидактичке игре.

Логичко мишљење подразумева способност детета да уочава узрочно-последичне везе, издваја битне особине предмета и појава, упоређује, класификује, уочава правилности и на основу тога доноси закључке. Код деце предшколског узраста логичко мишљење се развија кроз конкретне активности, непосредно искуство и игру, што дидактичким играма даје посебан значај у подстицању когнитивног развоја.

За разлику од спонтаних игара, дидактичке игре су осмишљене тако да, кроз занимљиве и детету блиске активности, подстичу извођење различитих мисаоних операција. Њихов циљ је да поред усвајања одређених знања, подстичу развој начина размишљања који детету омогућава да самостално уочава проблеме, тражи различита решења и користи претходно стечена искуства у новим ситуацијама. Каменов (2009)

истиче да дидактичка игра има своју пуну педагошку вредност онда када својим садржајем и правилима подстиче интелектуалне активности као што су поређење, анализа, синтеза, класификација, уопштавање, памћење и закључивање.

Један од првих логичких процеса који се развија кроз дидактичке игре јесте класификација. У различитим игровним ситуацијама деца групишу предмете према боји, облику, величини, намени или неком другом заједничком својству, при чему уче да издвајају битне особине, уочавају сличности и разлике и формирају категорије. Овакве активности представљају основу за развој логичког мишљења, јер омогућавају детету да постепено прелази са непосредног опажања на мисаоно организовање информација. Копас-Вукашиновић (2015) истиче да се логичко-математичко мишљење код деце развија кроз активности у којима она посматрају, експериментишу, манипулишу предметима, прикупљају информације, уочавају сличности и разлике, класификују, уопштавају и доносе закључке, што представља основу за развој способности решавања проблема и формирање математичких појмова.

Дидактичке игре значајно доприносе и развоју серијације, тј. способности да се предмети ређају према одређеном критеријуму, као што су величина, дужина, тежина или бројност. Слагањем предмета од најмањег ка највећем, од краћег ка дужем или обрнуто, дете постепено схвата односе међу елементима и развија способност логичког уређивања, чиме се поставља основа за касније разумевање бројевног низа, редоследа и других математичких појмова. Развој почетних математичких појмова започиње у првим годинама живота, много пре него што дете научи да препознаје бројеве или користи математичке симболе. Посматрајући предмете око себе, оно уочава разлике у величини, облику, боји и количини, а кроз свакодневне активности постепено открива односе међу њима. Свако ново искуство надовезује се на претходно, па се разумевање математичких појмова развија постепено и кроз непосредан контакт са окружењем (Малиновић-Јовановић, 2018).

Значај дидактичких игара огледа се и у развоју способности упоређивања и уочавања односа. Наиме, деца током игре непрестано процењују шта је исто, а шта различито, шта припада истој групи, а шта не, који предмет недостаје, шта следи у низу или како се одређени елементи међусобно повезују. На тај начин развијају аналитичко

посматрање, способност издвајања битних карактеристика и логичког повезивања различитих информација.

Посебан значај дидактичких игара огледа се у подстицању решавања проблемских ситуација. У већини дидактичких игара дете треба да пронађе решење путем испробавања различитих стратегија, анализирањем добијених резултата и кориговањем својих поступака, што представља основу развоја логичког закључивања и флексибилног мишљења. Muratović, Numanović и Muratović (2023) наглашавају да дидактичке игре подстичу децу да кроз игру користе претходна знања, траже нова решења и постепено развијају сложеније облике мишљења. Према Тасић (2022), дидактичке игре омогућавају детету да кроз активно деловање, манипулацију материјалима и поштовање правила постепено развија мисаоне структуре неопходне за логичко закључивање. Решавајући игровне проблеме, дете их самостално конструише, што доприноси развоју аналитичког мишљења, повезивања претходних искустава и формирању трајнијих знања.

Према Пијажеу, когнитивни развој детета се заснива на активној конструкцији знања кроз процес асимилације и акомодације. Он истиче да дете у предшколском узрасту нова знања најуспешније усваја онда када има прилику да манипулише предметима, експериментише и самостално открива односе међу појавама, а дидактичке игре стварају такве услове. Оне омогућавају детету да кроз конкретне активности постепено прелази ка сложенијим облицима логичког размишљања (Пијаже и Инхелдер, 1978).

Поред развоја појединачних мисаоних операција, дидактичке игре имају значајну улогу и у формирању почетних математичких појмова. Кроз игре у којима дете манипулише предметима при чему их сортира, ниже, спаја, мери, пребројава, распоређује по простору, дете стиче искуства о броју, количини, облику, величини, редоследу и просторним односима. У оваквом процесу игре, деца на најприроднији начин развијају почетне математичке (Копас-Вукашиновић, 2015).

Савремени педагошки приступи наглашавају да се улога васпитача огледа у стварању подстицајног окружења за игру и учење. У таквом окружењу деца имају прилику да самостално истражују, експериментишу и развијају игру у складу са сопственим интересовањима и развојним могућностима. Васпитач обезбеђује

разноврсне материјале, пажљиво прати дечје иницијативе и пружа подршку која доприноси продубљивању и обогаћивању игровног процеса. Ослањајући се на „Године узлета“, Тасић (2022) наглашава да васпитач не нуди готова решења, већ као партнер у игри подстиче децу на истраживање, постављање питања, размену идеја и заједничко тражење решења, чиме се истовремено развијају њихове когнитивне и социјалне компетенције.

Полазећи од наведених теоријских становишта, може се закључити да дидактичке игре представљају једно од најзначајнијих средстава за развој логичког мишљења детета предшколског узраста. Кроз класификацију, серијацију, упоређивање, анализу, закључивање и решавање проблема деца постепено развијају мисаоне операције које чине основу каснијег математичког и научног мишљења. Игровна мотивација, активна улога детета и примереност задатака развојним могућностима детета чине дидактичке игре незаменљивим делом савремене васпитно-образовне праксе.

3. ПРИМЕНА ДИДАКТИЧКИХ ИГАРА У ПРОЈЕКТНОМ ПЛАНИРАЊУ

У контексту савременог концепта предшколског васпитања и образовања који полази од схватања да деца најуспешније уче онда када су активно укључена у истраживање појава које их занимају, пројектно планирање представља приступ у коме се учење заснива на дејој радозналости, постављању питања, заједничком трагању за одговорима и стицању искустава кроз непосредну активност. Деца, уместо усвајања готових знања, кроз пројекат посматрају, истражују, експериментишу, сарађују и самостално долазе до закључака, а васпитач има улогу партнера који подстиче и усмерава процес учења (Министарство просвете, науке и технолошког развоја, 2018).

У таквом приступу дидактичке игре нису издвојене активности које се реализују према унапред утврђеном распореду. Оне постају саставни део истраживачког процеса. Водећи се интересовања деце, васпитач осмишљава различите игровне ситуације у којима деца упоређују, класификују, мере, процењују, повезују, предвиђају и решавају проблеме, при чему игра задржава своју спонтаност и привлачност, а уједно добија јасну васпитно-образовну функцију.

Каменов (2009) истиче да дидактичка игра има највећу педагошку вредност онда када подстиче дете на различите интелектуалне операције (анализу, синтезу, поређење, класификацију, уопштавање и закључивање). Овакве активности се у пројектном планирању јављају природно при чему деца непрестано постављају питања, проверавају своје претпоставке, траже различита решења и повезују нова искуства са претходним знањима. Тако дидактичке игре постају средство којим се подстиче развој логичког мишљења и разумевање односа међу појавама.

Основе програма предшколског васпитања и образовања „Године узлета“ (2018), наглашавају да се учење одвија у ситуацијама које за дете имају лични смисао, због чега активности у оквиру пројекта треба посматрати као процес у коме се међусобно прожимају различите области развоја. У таквом окружењу дидактичке игре омогућавају

деци да кроз истраживање развијају логичко-математичке способности, говор, комуникацију, сарадњу, креативност и самосталност.

Копас-Вукашиновић (2015) наглашава да се почетни математички појмови и логичко-математичко мишљење најуспешније развијају кроз активности у којима деца посматрају, манипулишу предметима, експериментишу, уочавају односе, класификују, упоређују и самостално долазе до закључака. Такве активности чине основу већине дидактичких игара које се реализују у оквиру пројектног планирања, јер деца знања усвајају сопственим откривањем и искуством.

Посебна вредност дидактичких игара у пројектном планирању огледа се у томе што омогућавају интеграцију различитих области учења. Наиме, једна игровна ситуација може истовремено подстицати развој логичког мишљења, почетних математичких појмова, говора, просторне оријентације, креативности и сарадничких односа, те тако деца стичу целовита искуства која су блиска реалним животним ситуацијама, што је једно од основних полазишта савременог предшколског васпитања и образовања.

Полазећи од оваквог схватања улоге игре, у наставку овог поглавља, приказаће се примери из васпитно-образовне праксе који показују како су дидактичке игре, у оквиру пројектног планирања. Ови примери показују на који начин се кроз осмишљене игровне активности подстичу истраживање, решавање проблема, логичко мишљење и активно учешће деце у процесу учења.

3.1. ПРИМЕРИ ПРИМЕНЕ ДИДАКТИЧКИХ ИГАРА У ПРОЈЕКТНОМ ПЛАНИРАЊУ

У наставку су приказани примери реализовани у различитим пројектима који показују како се дидактичке игре могу интегрисати у пројектно планирање. Кроз различите истраживачке и стваралачке активности деца посматрају, експериментишу, упоређују, класификују, проверавају сопствене претпоставке и долазе до нових сазнања, чиме се подстиче развој логичког мишљења и функционалне примене знања.

3.1.1. Дидактичке игре у пројекту „У свемиру живи једно чудно биће“

Пројекат „У свемиру живи једно чудно биће“ настао је из спонтаног интересовања деце за свемир, планете и непознате светове. Полазећи од бројних питања која су деца постављала („Како изгледају друге планете?“, „Да ли неко живи у свемиру?“, „Како путују астронаути?“), васпитач је заједно са децом планирао активности које су подстицале истраживање, сарадњу и активно учење. Уместо усвајања готових информација, деца су кроз дидактичке игре истраживала, експериментисала и самостално долазила до нових сазнања.

Игра „Пронаћи своју планету“

Као подстицај за истраживање формиран је модел Сунчевог система са планетама различитих величина и боја. Деца су прво посматрала моделе, описивала њихове карактеристике, а затим добијала различите задатке: да пронађу највећу и најмању планету, да издвоје планете сличне боје, упореде њихову величину, одреде њихов положај у односу на Сунце и распореде их правилним редоследом (Слика 1).

Слика 1. Деца истражују модел Сунчевог система

Извор: заједничка архива аутора и васпитача Д.Ј.

Током игре деца осим што су именовала планете, непрестано су образлагала своје изборе, упоређивала решења са вршњацима и проверавала да ли су правилно решила постављени задатак. На тај начин игра је подстицала класификацију, серијацију,

упоређивање, анализу, просторну оријентацију и логичко закључивање. Истовремено су се развијале говорне способности, јер су деца аргументовала своје одговоре и заједнички долазила до решења.

Игра „Свемирска мисија“

Простор собе претворен је у симболички приказ свемира, у коме су планете биле распоређене на различитим местима. Деца су добијала улогу „малих астронаута“, а њихов задатак био је да, пратећи договорена правила игре, пронађу одређену планету, одреде њен положај у односу на друге планете и успешно заврше „свемирску мисију“.

Током кретања користили су просторне појмове (испред, иза, изнад, испод, ближе, даље), процењивали растојања, уочавали редослед и међусобне односе небеских тела и решавали проблемске задатке које је постављао васпитач. Да би успешно завршили задатак, било је потребно да пажљиво посматрају, анализирају добијене информације и логички повежу више елемената (Слика 2).

Слика 2. Деца истражују простор уређен као модел свемира

Извор: заједничка архива аутора и васпитача Д.Ј.

Овом дидактичком игром развијане су просторна оријентација, логичко повезивање, предвиђање, решавање проблема и сарадничко учење, док су истовремено подстицани самосталност, истрајност и способност доношења одлука.

Игра „Звездана мапа“

Након разговора о изгледу ноћног неба и посматрања фотографија свемира, деца су заједнички осмишљавала и израђивала модел звезданог неба. Пре почетка рада договарала су распоред звезда, процењивала њихову величину и међусобни положај, бирали материјале и планирала редослед активности (Слика 3).

Слика 3. Деца заједнички израђују модел звезданог неба

Извор: заједничка архива аутора и васпитача Д.Ј.

Иако је активност имала ликовни карактер, њена суштина била је у заједничком решавању проблема. Деца су непрестано процењивала где треба поставити одређени елемент, упоређивала различита решења, исправљала уочене грешке и заједнички доносила одлуке. На тај начин развијале су способност анализе, синтезе, просторног организовања, логичког повезивања и планирања, али и вештине сарадње и договарања.

Анализа примера

Приказане активности показују да су дидактичке игре у оквиру пројекта представљале средство истраживања. Деца су кроз игру постављала питања, испитивала различите могућности, упоређивала, класификовала, уочавала односе, доносила закључке и проверавала сопствене претпоставке, што указује на то да такве мисаоне активности представљају основу развоја логичког мишљења у предшколском узрасту.

Истовремено, игре су омогућиле интеграцију више области учења – упознавања света око нас, почетних математичких појмова, развоја говора, просторне оријентације, конструктивног и ликовног стваралаштва. На тај начин потврђује се да дидактичке игре у пројектном планирању представљају подстицајно окружење у коме деца активно конструишу знања кроз лично искуство, игру и сарадњу са вршњацима.

3.1.2. Конструисање функционалних модела – пешчани сат и астролаб

Конструисање функционалних модела представља сложен облик дидактичке игре у којој деца кроз истраживање, експериментисање и решавање проблема долазе до нових сазнања. У приказаним активностима се може уочити да је у првом плану сам процес учења – постављање претпоставки, испробавање различитих решења, уочавање грешака и њихово исправљање. Овакве активности подстичу развој логичког мишљења, јер захтевају анализу, планирање, предвиђање и проверу сопствених идеја.

Дидактичка игра „Направимо пешчани сат“

Полазиште активности било је питање деце на који начин људи могу да мере време без савремених часовника. Након разговора и посматрања различитих примера пешчаних сатова, деца су добила задатак да самостално осмисле и израде сопствени модел користећи пластичне флаше, песак и различите спојне материјале.

Током рада деца су постављала претпоставке о томе колика величина отвора омогућава равномерно истицање песка, како количина песка утиче на време истицања и на који начин је потребно повезати делове модела да би био стабилан и функционалан. Након сваког покушаја проверавала су добијене резултате, уочавала недостатке и предлагала нова решења. Заједничким посматрањем и упоређивањем различитих модела долазила су до закључака који су се заснивали на непосредном искуству (Слика 4).

Слика 4. Деца конструишу функционални модел пешчаног сата и проверавају његову функционалност

Извор: заједничка архива аутора и васпитача Д.Ј.

Овом дидактичком игром развијане су способности анализе, упоређивања, логичког закључивања, предвиђања и решавања проблема, али и стрпљење, истрајност и спремност да се грешка прихвати као део процеса учења.

Дидактичка игра „Како ради пешчани сат?“

Слика 5. Деца истражују принцип рада пешчаног сата кроз експеримент

Извор: заједничка архива аутора и васпитача Д.Ј.

Након израде пешчаних сатова уследила је фаза провере њихове функционалности. Деца су окретала моделе, посматрала кретање песка и упоређивала време потребно да песак пређе из једног дела у други. Уочавала су због чега поједини модели раде брже или спорије, повезујући брзину истицања са величином отвора и количином песка (Слика 5).

Активност је имала карактер истраживачког експеримента. Деца су постављала хипотезе, проверавала их непосредним испитивањем и мењала конструкцију модела уколико резултати нису били очекивани. На тај начин развијала су узрочно-последично мишљење, способност предвиђања и логичког доказивања, јер су сваки закључак темељила на сопственом искуству и запажању.

Дидактичка игра „Тајна астролаба“

У наставку пројекта пажња деце усмерена је на један од најстаријих инструмената за посматрање неба – астролаб. Полазећи од фотографија и разговора о његовој намени, деца су истраживала како је могуће одредити правац и положај небеских тела. Користећи једноставан модел, посматрала су положај објеката, мењала угао посматрања и упоређивала добијене резултате (Слика 6).

Слика 6. Деца истражују принцип рада једноставног модела астролаба

Извор: заједничка архива аутора и васпитача Д.Ј.

Током активности деца су уочавала просторне односе, процењивала положај објеката, упоређивала различите могућности и доносила закључке о томе како промена положаја утиче на оно што посматрају. На овакав начин, деца су развијала просторну оријентацију, анализу, логичко повезивање и способност решавања проблемских ситуација, истовремено стичући основна сазнања о начинима посматрања свемира.

Анализа примера

Приказане активности показују да конструисање функционалних модела представља један од најсложенијих облика дидактичке игре у предшколском узрасту. Деца нису добијала готова решења, већ су кроз истраживање, експериментисање и сарадњу самостално откривала принципе функционисања пешчаног сата и астролаба. Током читавог процеса посматрала су, упоређивала, предвиђала, анализирали и проверавала сопствене претпоставке, што је непосредно подстицало развој логичког мишљења и способности решавања проблема.

Истовремено, активности су повезивале садржаје из области упознавања околине, почетних математичких појмова, природних наука и техничког стваралаштва, показујући да дидактичке игре у пројектном планирању омогућавају интегрисано учење засновано на активном учешћу детета и сопственом искуству.

3. ЕМПИРИЈСКИ ДЕО

3.1. Предмет истраживања

Логичко мишљење представља основу когнитивног развоја детета и један је од кључних предуслова за успешно решавање проблема, разумевање односа, класификацију, серијацију и формирање појмова. У предшколском узрасту дете постепено развија способности које му омогућавају да уочава закономерности и успоставља смисаоне везе између појава, што дидактичке игре могу значајно да подстакну. Дидактичке игре, као методичко средство засновано на активном учешћу детета, омогућавају да дете кроз игру развија способности упоређивања, апстраховања, логичког закључивања и решавања проблема. Васпитач својим избором, планирањем и применом дидактичких игара може у великој мери да утиче на развој логичких операција код деце, подстичући их да истражују, предвиђају, организују податке и долазе до сопствених закључака. Примена дидактичких игара један је од најзначајнијих предуслова за развој логичког мишљења у предшколском периоду и представља основу даљег когнитивног и академског напретка.

3.2. Проблем истраживања

Да ли васпитачи у довољној мери примењују дидактичке игре ради подстицања развоја логичког мишљења код деце предшколског узраста?

3.3. Циљ и задаци истраживања

Циљ:

Испитати улогу васпитача у примени дидактичких игара ради развоја логичког мишљења код деце предшколског узраста.

Задаци:

1. Испитати у којој мери васпитачи примењују дидактичке игре у свом васпитно-образовном раду.
2. Испитати које врсте дидактичких игара и у којим активностима васпитачи најчешће примењују.
3. Испитати ставове васпитача о доприносу дидактичких игара развоју логичког мишљења код деце предшколског узраста.
4. Испитати процену васпитача о утицају дидактичких игара на мотивацију и развој способности код деце.
5. Испитати препреке које отежавају примену дидактичких игара у васпитно-образовном раду.

3.4. Хипотезе истраживања**Општа хипотеза:**

X0 - Примена дидактичких игара у васпитно-образовном раду доприноси развоју логичког мишљења код деце предшколског узраста.

Посебне хипотезе:

X1 - Претпоставља се да васпитачи у значајној мери примењују дидактичке игре у свом васпитно-образовном раду.

X2 - Претпоставља се да васпитачи дидактичке игре најчешће примењују у математичким активностима и да најчешће користе слагалице и пузле у свом васпитно-образовном раду.

X3 - Претпоставља се да васпитачи имају позитивне ставове о значају дидактичких игара за развој логичког мишљења код деце предшколског узраста.

X4 - Претпоставља се да васпитачи процењују да дидактичке игре позитивно утичу на мотивацију деце и развој њихових способности.

X5 - Претпоставља се да постоје одређене препреке које отежавају чешћу примену дидактичких игара у васпитно-образовном раду.

3.5. Варијабле истраживања

Зависна варијабла – развој логичког мишљења код детета.

Независна варијабла – васпитач.

3.6. Испитаници истраживања

Истраживање је спроведено у Предшколској установи „Бамби” у Бачкој Тополи, у градским и приградским вртићима.

Узорак је чинило 25 васпитача.

3.7. Методе, технике и инструменти истраживања

У овом истраживању примењена је дескриптивна метода, која је омогућила прикупљање и описивање података о ставовима и искуствима васпитача у вези са

применом дидактичких игара у развоју логичког мишљења деце предшколског узраста. Дескриптивна метода је одабрана јер омогућава сагледавање постојећег стања, описивање појава и утврђивање њихових карактеристика без утицаја на услове у којима се оне испољавају.

Као техника истраживања примењено је анкетирање, које је спроведено путем упитника у електронској форми (Google Forms). Испитаници су добровољно и анонимно учествовали у истраживању, што је допринело објективности и поузданости добијених података.

Инструмент истраживања представљао је анкетни упитник конструисан за потребе овог истраживања. Упитник је садржао питања затвореног типа, као и питања са понуђеним степеном слагања (Ликертова скала), којима су испитивани ставови, искуства и учесталост примене дидактичких игара у предшколској пракси.

За потребе истраживања конструисан је анкетни упитник посебно прилагођен теми мастер рада. Упитник је садржао осам питања затвореног и полузатвореног типа.

Питања из анкетног упитника су се односила на испитивање мишљења васпитача о улози сликовница у развоју предчиталачких вештина код деце предшколског узраста.

3.8. Начин обраде података

Прикупљени подаци обрађени су применом дескриптивне статистике, односно анализом фреквенција, процената и изјашњавања испитаника. Добијени резултати приказани су графички, што је омогућило јасно сагледавање расподеле одговора и њихову интерпретацију у складу са постављеним циљем и задацима истраживања.

3.9. Узорак

У истраживању је учествовало 25 васпитача Предшколске установе „Бамби“ у Бачкој Тополи.

4.РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЈА

Након спроведеног анкетног истраживања међу 25 васпитача Предшколске установе „Бамби“ у Бачкој Тополи, приступило се анализи и интерпретацији добијених резултата. Анализа резултата имала је за циљ да утврди значај и улогу дидактичких игара у развоју логичког мишљења код деце предшколског узраста, као и да испита ставове васпитача о примени дидактичких игара у свакодневном васпитно-образовном раду.

Добијени резултати указују на то да васпитачи препознају значај дидактичких игара као важног средства за подстицање когнитивног развоја деце. Испитаници истичу да дидактичке игре доприносе развоју логичког закључивања, способности поређења, класификације, уочавања односа, решавања проблема и самосталног доношења закључака. Такође, резултати показују да васпитачи сматрају да примена дидактичких игара доприноси већој мотивисаности деце за учење и активном учешћу у васпитно-образовном процесу.

4.1. Оствареност циља и задатака истраживања

Основни циљ истраживања био је утврђивање значаја и улоге дидактичких игара у развоју логичког мишљења код деце предшколског узраста.

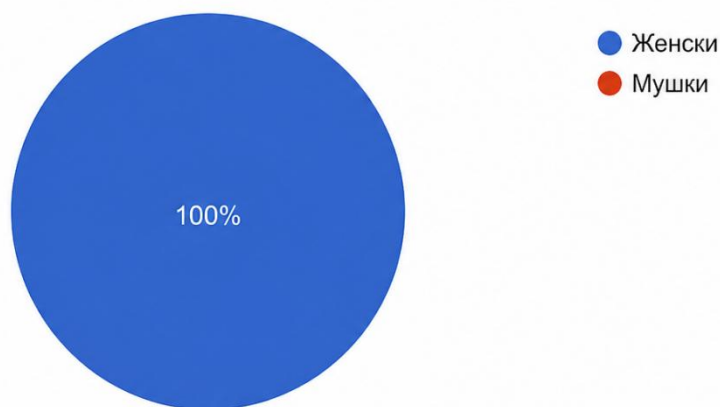
На основу анализе и интерпретације добијених резултата може се закључити да је постављени циљ истраживања у потпуности остварен. Истраживање је показало да дидактичке игре представљају значајан фактор у подстицању развоја логичког мишљења, јер код деце доприносе развоју способности запажања, поређења, класификације, повезивања, закључивања и решавања проблемских ситуација.

Остварени су и сви задаци истраживања, јер су добијени одговори на постављена истраживачка питања и омогућена је анализа ставова васпитача о примени дидактичких игара у васпитно-образовном раду. Добијени резултати пружили су увид у значај који васпитачи придају дидактичким играма, као и у њихову улогу у подстицању когнитивног развоја деце предшколског узраста.

Прво питање односило се на пол испитаника. Резултати показују да су свих 25 испитаника (100%) женског пола.

1. Пол:

25 одговора

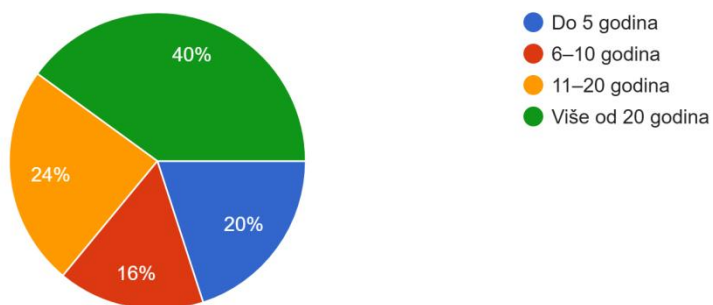
Графикон 1. Пол испитаника

Извор: Резултати истраживања аутора

Друго питање односило се на радни стаж испитаника у предшколском васпитању. Највећи број испитаника, њих 10 (40%), има више од 20 година радног стажа. Радни стаж од 11 до 20 година има 6 испитаника (24%), до 5 година има 5 испитаника (20%), док 6–10 година радног стажа има 4 испитаника (16%). Добијени резултати указују да је у истраживању учествовао значајан број искусних васпитача, што доприноси релевантности добијених ставова.

Radni staž u predškolskom vaspitanju:

25 одговора

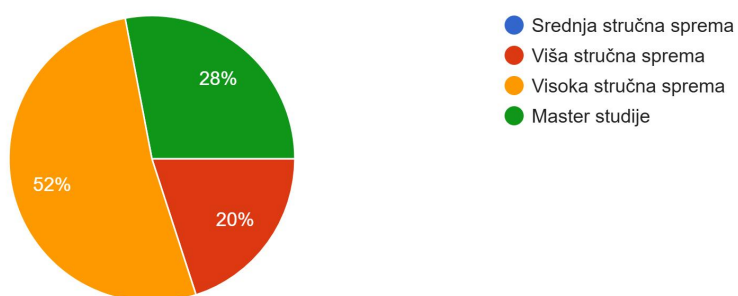
Графикон 2. Радни стаж испитаника

Извор: Резултати истраживања аутора

У оквиру трећег питања анкете испитиван је степен стручне спреме васпитача. Од укупно 25 испитаника, највећи број има високу стручну спрему – 13 васпитача (52%). Мастер студије завршило је 7 испитаника (28%), док вишу стручну спрему има 5 испитаника (20%).

Stepen stručne spreme:

25 одговора

Графикон 3. Степен стручне спреме испитаника

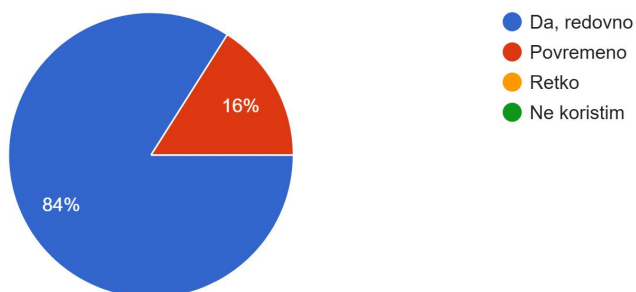
Извор: Резултати истраживања аутора

Четвртим питањем испитивано је да ли васпитачи у свом васпитно-образовном раду користе дидактичке игре. Од укупно 25 испитаника, највећи број васпитача, њих 21 (84%), изјаснио се да дидактичке игре користи редовно, док је 4 васпитача (16%) навело да их користи повремено.

Добијени резултати указују на то да су дидактичке игре значајно заступљене у раду васпитача и да већина испитаника препознаје њихов значај као средства за подстицање развоја и учења код деце предшколског узраста.

Da li u svom vaspitno-obrazovnom radu koristite didaktičke igre?

25 одговора

Графикон 4. Примена дидактичких игара у васпитно-образовном раду

Извор: Резултати истраживања аутора

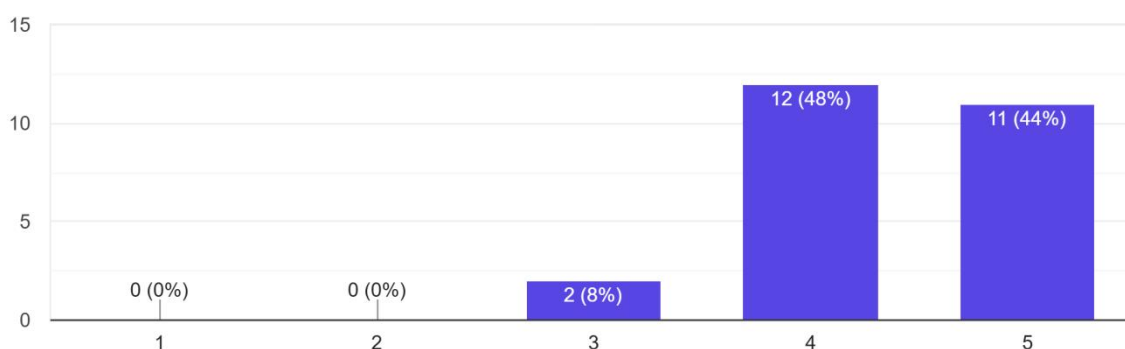
Петим питањем испитивана је учесталост примене дидактичких игара у раду васпитача. Испитаници су одговоре процењивали на скали од 1 до 5, где је 1 означавало „никада“, а 5 „веома често“.

Од укупно 25 испитаника, највећи број васпитача, њих 12 (48%), проценило је своју употребу дидактичких игара оценом 4, што указује на честу примену. Оцену 5 (веома често) дало је 11 васпитача (44%), док су 2 испитаника (8%) употребу дидактичких игара оценили оценом 3.

Резултати показују да већина васпитача дидактичке игре користи често или веома често, што потврђује њихову значајну заступљеност у свакодневном васпитно-образовном раду.

Koliko često koristite didaktičke igre?

25 одговора

Графикон 5. Учесталост примене дидактичких игара у васпитно-образовном раду

Извор: Резултати истраживања аутора

Шестим питањем испитивано је у којим васпитно-образовним активностима васпитачи најчешће примењују дидактичке игре. Испитаници су могли да изаберу више одговора.

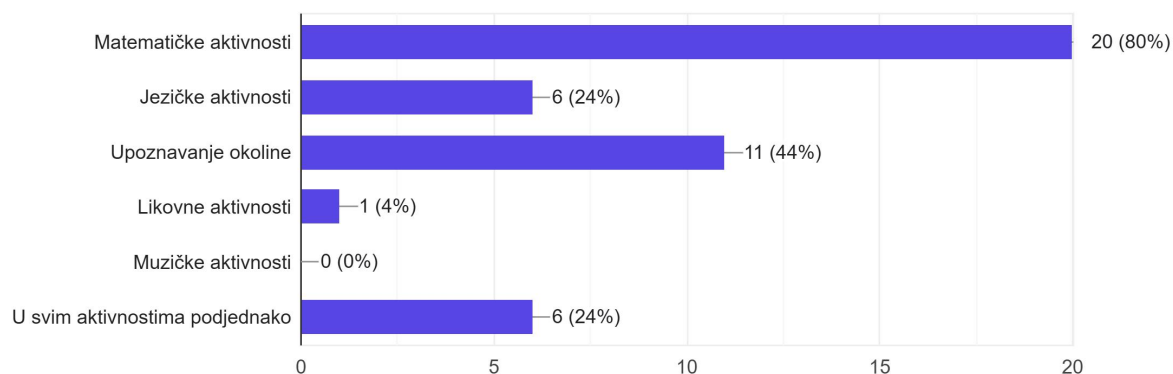
Од укупно 25 испитаника, највећи број васпитача, њих 20 (80%), навео је да дидактичке игре најчешће примењује у математичким активностима. Затим следе активности упознавања околине, које је навело 11 васпитача (44%). Језичке активности су заступљене код 6 испитаника (24%), а исти број васпитача (6 особа, 24%) наводи да дидактичке игре примењује подједнако у свим активностима. Најмања примена дидактичких игара забележена је у ликовним активностима, где је само 1 васпитач (4%) навео њихову употребу, док за музичке активности није било одговора (0%).

Добијени резултати показују да се дидактичке игре највише користе у математичким активностима, што може бити повезано са њиховом улогом у развоју логичког

мишљења, класификације, уочавања односа и решавања проблема код деце предшколског узраста.

U kojim vaspitno-obrazovnim aktivnostima najčešće primenjujete didaktičke igre?

25 одговора

Графикон 6. Примена дидактичких игара у различитим васпитно-образовним активностима

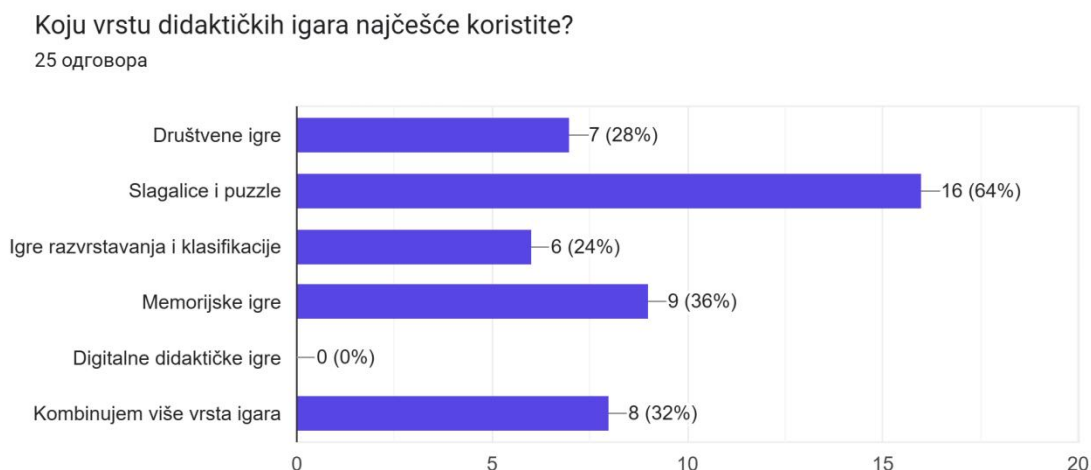
Извор: Резултати истраживања аутора

Седмим питањем испитивано је које врсте дидактичких игара васпитачи најчешће примењују у свом васпитно-образовном раду. Испитаници су могли да изаберу више одговора.

Највећи број испитаника, 16 васпитача (64%), навео је да најчешће користи слагалице и пазле. Меморијске игре користи 9 васпитача (36%), док 8 испитаника (32%) наводи да комбинује више врста дидактичких игара. Друштвене игре користи 7 васпитача (28%), а игре разврставања и класификације користи 6 васпитача (24%). Ниједан испитаник није навео да користи дигиталне дидактичке игре (0%).

Добијени резултати показују да васпитачи најчешће примењују слагалице и пазле, док су меморијске игре и комбиновање различитих врста дидактичких игара такође значајно заступљени. Потпуно одсуство примене дигиталних дидактичких игара може

указивати на потребу за додатним унапређивањем дигиталних компетенција васпитача и обезбеђивањем одговарајућих дигиталних ресурса.

Графикон 7. Врсте дидактичких игара које васпитачи најчешће користе

Извор: Резултати истраживања аутора

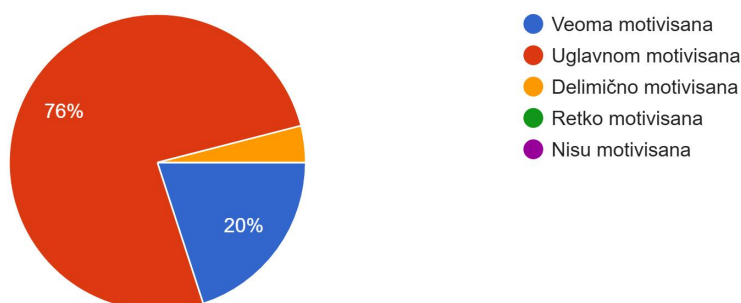
Осим питањем испитивана је процена васпитача о степену мотивисаности деце за учешће у дидактичким играма. Испитаницима су били понуђени следећи одговори: веома мотивисана, углавном мотивисана, делимично мотивисана, ретко мотивисана и нису мотивисана.

Од укупно 25 испитаника, највећи број васпитача, 19 (76%), сматра да су деца углавном мотивисана за учешће у дидактичким играма. Веома мотивисаном децу је оценило 5 васпитача (20%), док је 1 васпитач (4%) навео да су деца делимично мотивисана.

Ниједан испитаник није одабрао одговоре „ретко мотивисана“ и „нису мотивисана“ (0%).

Добијени резултати показују висок степен мотивисаности деце за учешће у дидактичким играма. Чак 96% испитаника процењује да су деца веома или углавном мотивисана, што указује на то да дидактичке игре представљају подстицајан и деци привлачан начин учења и активности.

Koliko su deca motivisana za učešće u didaktičkim igrama?
25 одговора

Графикон 8. Процена мотивисаности деце за учешће у дидактичким играма

Извор: Резултати истраживања аутора

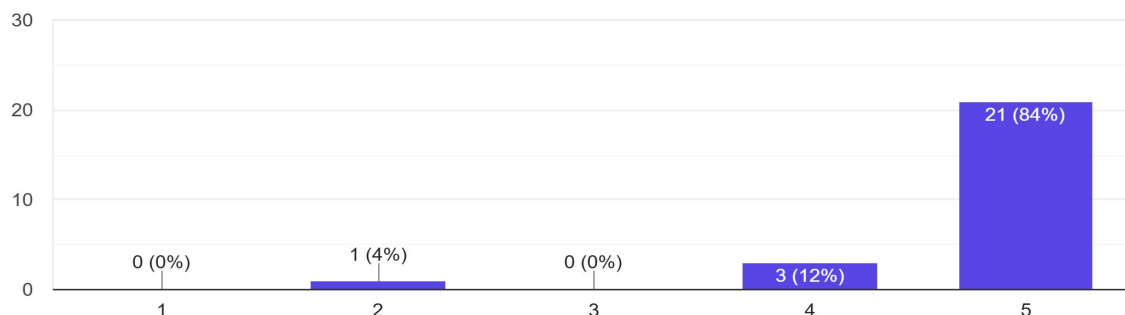
Деветим питањем испитивано је у којој мери васпитачи сматрају да дидактичке игре доприносе развоју логичког мишљења код деце предшколског узраста. Испитаници су свој став процењивали на скали од 1 до 5, при чему је виша оцена указивала на већи степен доприноса.

Од укупно 25 испитаника, највећи број васпитача, 21 (84%), оценио је допринос дидактичких игара највишом оценом 5. Оцену 4 дало је 3 испитаника (12%), док је 1 васпитач (4%) допринос оценио оценом 2. Ниједан испитаник није одабрао оцене 1 и 3 (0%).

Добијени резултати показују да васпитачи у великој мери препознају значај дидактичких игара за развој логичког мишљења код деце. Чак 96% испитаника оценило је њихов допринос оценом 4 или 5, што указује на веома позитиван став васпитача о значају примене дидактичких игара у развоју логичког мишљења.

U којој мери smatrate da didaktičke igre doprinose razvoju logičkog mišljenja?

25 одговора

Графикон 9. Процена доприноса дидактичких игара развоју логичког мишљења

Извор: Резултати истраживања аутора

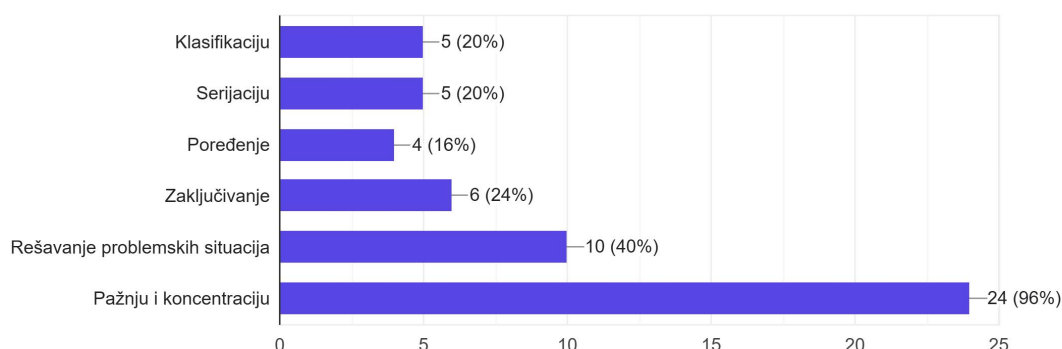
Десетим питањем испитивано је које способности, према процени васпитача, деца највише развијају кроз примену дидактичких игара. Испитаници су могли да изаберу више одговора.

Највећи број васпитача, 24 (96%), навео је пажњу и концентрацију као способности које се највише развијају кроз дидактичке игре. Решавање проблемских ситуација навело је 10 васпитача (40%), док је закључивање навело 6 испитаника (24%). Класификацију и серијацију навело је по 5 васпитача (20%), а поређење је навело 4 васпитача (16%).

Добијени резултати показују да васпитачи највећи значај дидактичких игара препознају у развоју пажње и концентрације, али и у подстицању решавања проблемских ситуација и закључивања. Ови резултати указују на то да дидактичке игре могу допринети развоју различитих когнитивних способности важних за развој логичког мишљења код деце предшколског узраста.

Koje sposobnosti deca najviše razvijaju kroz didaktičke igre?

25 одговора

Графикон 10. Способности које деца развијају кроз дидактичке игре

Извор: Резултати истраживања аутора

Једанаестим питањем испитивано је са којим се препрекама васпитачи најчешће сусрећу приликом примене дидактичких игара у васпитно-образовном раду. Испитаници су могли да изаберу више одговора.

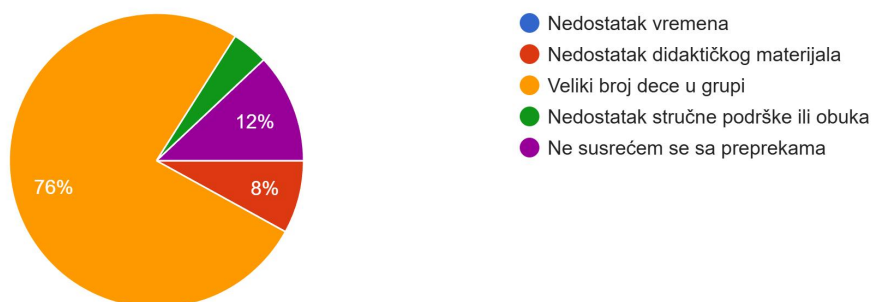
Највећи број испитаника, 19 васпитача (76%), навео је велики број деце у групи као најзначајнију препреку у примени дидактичких игара. Три васпитача (12%) навела су да се не сусрећу са препрекама, док су недостатак дидактичког материјала навела 2 испитаника (8%). Недостатак стручне подршке или обука навео је 1 васпитач (4%).

Ниједан испитаник није навео недостатак времена као препреку (0%).

Добијени резултати показују да је велики број деце у групи најзначајнија препрека која отежава примену дидактичких игара у раду васпитача. То може отежати организацију активности, праћење учешћа сваког детета и обезбеђивање индивидуализованог приступа. Истовремено, чињеница да је 12% васпитача навело да се не сусреће са препрекама указује на то да постоје и услови у којима се дидактичке игре могу успешно примењивати без значајних организационих тешкоћа.

Koje prepreke najčešće otežavaju primenu didaktičkih igara u radu?

25 одговора

Графикон 11. Препреке у примени дидактичких игара у васпитно-образовном раду

Извор: Резултати истраживања аутора

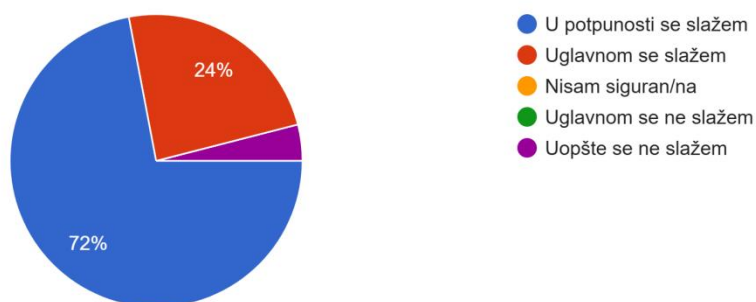
Дванаестим питањем испитивано је да ли васпитачи сматрају да би чешћа примена дидактичких игара унапредила развој логичког мишљења код деце. Испитаницима су били понуђени одговори: „у потпуности се слажем“, „углавном се слажем“, „нисам сигуран/на“, „углавном се не слажем“ и „уопште се не слажем“.

Од укупно 25 испитаника, 18 васпитача (72%) у потпуности се слаже са тврдњом да би чешћа примена дидактичких игара унапредила развој логичког мишљења код деце. Шест испитаника (24%) се углавном слаже, док се 1 испитаник (4%) уопште не слаже са наведеном тврдњом.

Ниједан испитаник није одабрао одговоре „нисам сигуран/на“ и „углавном се не слажем“ (0%).

Добијени резултати показују веома позитиван став васпитача према значају чешће примене дидактичких игара. Укупно 96% испитаника се у потпуности или углавном слаже да би чешћа примена дидактичких игара допринела унапређивању развоја логичког мишљења код деце предшколског узраста.

Smatrate li da bi češća primena didaktičkih igara unapredila razvoj logičkog mišljenja kod dece?
25 одговора

Графикон 12. Ставови васпитача о утицају чешће примене дидактичких игара на
развој логичког мишљења код деце

Извор: Резултати истраживања аутора

4.2. Провера хипотеза

Општа хипотеза

X0 – Примена дидактичких игара у васпитно-образовном раду доприноси развоју логичког мишљења код деце предшколског узраста.

Општа хипотеза је потврђена. Резултати истраживања показују да васпитачи препознају значај дидактичких игара у развоју логичког мишљења код деце предшколског узраста. Већина испитаника процењује да дидактичке игре у великој мери доприносе развоју логичког мишљења, при чему посебно истичу њихов значај за развој пажње и концентрације, решавање проблемских ситуација, закључивање, класификацију, серијацију и поређење. Такође, већина васпитача сматра да би чешћа примена дидактичких игара додатно унапредила развој логичког мишљења код деце.

Посебне хипотезе:

X1 – Претпоставља се да васпитачи у значајној мери примењују дидактичке игре у свом васпитно-образовном раду.

Хипотеза је потврђена. Резултати истраживања показују да сви испитани васпитачи примењују дидактичке игре у свом васпитно-образовном раду. Од укупно 25 испитаника, 21 васпитач (84%) наводи да дидактичке игре користи редовно, док их 4 васпитача (16%) користе повремено. Такође, резултати показују да 12 васпитача (48%) дидактичке игре користи веома често, а 11 васпитача (44%) често. На основу добијених резултата може се закључити да васпитачи у значајној мери примењују дидактичке игре у свом васпитно-образовном раду.

X2 – Претпоставља се да васпитачи дидактичке игре најчешће примењују у математичким активностима и да најчешће користе слагалице и пузле у свом васпитно-образовном раду.

Хипотеза је потврђена. Резултати истраживања показују да дидактичке игре у математичким активностима примењује 20 васпитача (80%), што представља највећи проценат у односу на остале васпитно-образовне активности. Такође, слагалице и пузле представљају најчешће коришћену врсту дидактичких игара, коју је навело 16 васпитача (64%). На основу добијених резултата може се закључити да васпитачи најчешће примењују дидактичке игре у математичким активностима и да у свом раду највише користе слагалице и пузле.

Х3 – Претпоставља се да васпитачи имају позитивне ставове о значају дидактичких игара за развој логичког мишљења код деце предшколског узраста.

Хипотеза је потврђена. Резултати истраживања показују да васпитачи имају изражено позитивне ставове о значају дидактичких игара за развој логичког мишљења код деце предшколског узраста. На питање о томе у којој мери дидактичке игре доприносе развоју логичког мишљења, 21 васпитач (84%) оценило је њихов допринос највишом оценом (5), док су 3 васпитача (12%) дала оцелу 4. Само је 1 васпитач (4%) допринос оценио оценом 2. Такође, 18 васпитача (72%) у потпуности се слаже, а 6 васпитача (24%) углавном се слаже са тврдњом да би чешћа примена дидактичких игара унапредила развој логичког мишљења код деце. На основу добијених резултата може се закључити да васпитачи имају изразито позитивне ставове о значају дидактичких игара за развој логичког мишљења, чиме је хипотеза потврђена.

Х4 – Претпоставља се да васпитачи процењују да дидактичке игре позитивно утичу на мотивацију деце и развој њихових способности.

Хипотеза је потврђена. Резултати истраживања показују да васпитачи процењују да су деца у великој мери мотивисана за учешће у дидактичким играма. 5 васпитача (20%) сматра да су деца веома мотивисана, док 19 васпитача (76%) наводи да су деца углавном мотивисана. Само 1 васпитач (4%) сматра да су деца делимично мотивисана. Такође, васпитачи наводе да деца кроз дидактичке игре развијају различите способности, при чему су најчешће истакнуте пажња и концентрација (96%), решавање проблемских ситуација (40%), закључивање (24%), као и класификација и серијација.

На основу добијених резултата може се закључити да васпитачи процењују да дидактичке игре позитивно утичу на мотивацију деце и развој њихових способности, чиме је хипотеза потврђена.

X5 – Претпоставља се да постоје одређене препреке које отежавају чешћу примену дидактичких игара у васпитно-образовном раду.

Хипотеза је потврђена. Резултати истраживања показују да постоје одређене препреке које отежавају примену дидактичких игара у васпитно-образовном раду. Највећи број васпитача, 19 (76%), као најзначајнију препреку наводи велики број деце у групи, 2 васпитача (8%) наводе недостатак дидактичког материјала, док 1 васпитач (4%) као препреку истиче недостатак стручне подршке или обука. Са друге стране, 3 васпитача (12%) наводе да се не сусрећу са препрекама у примени дидактичких игара. На основу добијених резултата може се закључити да у васпитно-образовној пракси постоје препреке које могу отежати чешћу и интензивнију примену дидактичких игара, чиме је хипотеза потврђена.

Закључак о провери хипотеза

На основу добијених резултата може се закључити да су **општа хипотеза (X0) и све посебне хипотезе (X1–X5) потврђене**. Резултати истраживања показују да васпитачи у значајној мери примењују дидактичке игре у свом васпитно-образовном раду и да их најчешће користе у математичким активностима, при чему су слагалице и пузле најзаступљеније врсте дидактичких игара. Такође, добијени резултати указују на то да васпитачи имају изразито позитивне ставове о значају дидактичких игара за развој логичког мишљења код деце предшколског узраста. Испитаници процењују да су деца мотивисана за учешће у дидактичким играма и да кроз њих развијају различите способности, посебно пажњу и концентрацију, као и способности решавања проблемских ситуација и закључивања. Истраживање је, такође, показало да постоје одређене препреке које отежавају чешћу примену дидактичких игара, при чему се као најзначајнија издваја велики број деце у групи. На основу свега наведеног може се закључити да дидактичке игре представљају значајно средство у васпитно-образовном раду и да њихова примена може допринети развоју логичког мишљења и различитих

способности код деце предшколског узраста. Значајну улогу у њиховој примени имају васпитачи, који својим избором, планирањем и организацијом активности стварају услове за активно учешће деце и подстицање њиховог интелектуалног развоја.

На основу резултата спроведеног истраживања извршена је провера опште и посебних хипотеза постављених у оквиру овог рада, при чему су сви добијени налази систематски сагледани у односу на почетна истраживачка очекивања.

Општа хипотеза (X0), према којој се претпоставило да дидактичке игре представљају значајно средство у васпитно-образовном раду и да њихова примена доприноси развоју логичког мишљења код деце предшколског узраста, **у потпуности је потврђена**. Добијени резултати показали су да васпитачи учестало и континуирано примењују дидактичке игре у свакодневной пракси, те да су сагласни у процени да ове активности значајно доприносе интелектуалном развоју деце, чиме је основна претпоставка истраживања недвосмислено верификована.

X1 – Претпоставка да васпитачи у значајној мери примењују дидактичке игре у свом васпитно-образовном раду **потврђена је** добијеним подацима, који показују да је ова врста активности редовно заступљена у пракси испитаних васпитача, нарочито у оквиру математичких садржаја.

X2 – Претпоставка да постоје одређене врсте дидактичких игара које се учесталије користе у односу на друге **такође је потврђена**, с обзиром на то да су резултати јасно издвојили слагалице и пазле као најзаступљеније и, према процени васпитача, најприменивије дидактичке игре за подстицање математичког и логичког мишљења код деце предшколског узраста.

X3 – Претпоставка да васпитачи имају позитивне ставове о значају дидактичких игара за развој логичког мишљења деце **потврђена је у потпуности**, будући да су испитаници у високом проценту исказали изразито позитивно мишљење о доприносу дидактичких игара интелектуалном развоју деце, сагледавајући их као суштински, а не само помоћни педагошки инструмент.

X4 – Претпоставка да су деца мотивисана за учешће у дидактичким играма и да кроз њих развијају различите способности – посебно пажњу, концентрацију, способност решавања проблемских ситуација и логичко закључивање – **потврђена је** резултатима истраживања, који показују да васпитачи препознају и потврђују видљив напредак деце управо у наведеним доменима када су активно укључена у дидактичке игре.

X5 – Претпоставка да постоје одређене препреке које отежавају чешћу примену дидактичких игара у васпитно-образовној пракси **потврђена је**, при чему се као најзначајнији ограничавајући фактор издвојио велики број деце у васпитним групама, што указује на то да су уочене препреке пре организационе и системске, него педагошке природе.

На основу свеобухватне провере свих постављених хипотеза може се закључити да су добијени резултати у потпуности сагласни са почетним истраживачким претпоставкама, чиме је потврђена оправданост теоријског и методолошког приступа усвојеног у овом раду. Потврђивање опште и свих посебних хипотеза пружа чврсту основу за тврдњу да дидактичке игре, упркос постојећим организационим ограничењима, представљају делотворно и незаобилазно средство у подстицању логичког мишљења и целокупног интелектуалног развоја деце предшколског узраста.

5. ЗАКЉУЧАК

Истраживање спроведено у оквиру овог мастер рада имало је за циљ да испита улогу васпитача у примени дидактичких игара ради развоја логичког мишљења код деце предшколског узраста. На основу добијених резултата може се закључити да дидактичке игре представљају значајно средство у васпитно-образовном раду и да васпитачи препознају њихов значај за развој различитих способности код деце. Резултати истраживања показали су да сви испитани васпитачи примењују дидактичке игре у свом васпитно-образовном раду. Највећи број васпитача наводи да их користи редовно или веома често, што указује на то да су дидактичке игре присутне у свакодневној васпитно-образовној пракси. Најчешће се примењују у математичким активностима, што указује на њихов значај у подстицању развоја мишљења, уочавања

односа, повезивања и решавања различитих задатака. Када је реч о врстама дидактичких игара, резултати показују да васпитачи најчешће користе слагалице и пузле, а затим меморијске игре и комбинацију више различитих врста дидактичких игара. Ови резултати указују на разноврсност дидактичких игара које се примењују у раду са децом и на могућност њиховог прилагођавања различитим циљевима и потребама деце. Посебно значајни резултати односе се на ставове васпитача о доприносу дидактичких игара развоју логичког мишљења. Већина испитаника процењује да дидактичке игре у великој мери доприносе развоју логичког мишљења код деце. Васпитачи посебно препознају њихов значај у развоју пажње и концентрације, решавању проблемских ситуација, закључивању, класификацији, серијацији и поређењу. На тај начин дидактичке игре омогућавају деци да кроз активност и игру развијају различите мисаоне способности.

Резултати истраживања такође показују да су деца, према процени васпитача, у великој мери мотивисана за учешће у дидактичким играма. Висок степен мотивисаности деце представља значајан фактор у успешности примене оваквих активности, јер заинтересованост и активно учешће детета стварају повољне услове за учење и развој. Дидактичке игре на тај начин омогућавају да се васпитно-образовни садржаји представе деци на занимљив и њима прилагођен начин. Истраживање је показало и да у васпитно-образовној пракси постоје одређене препреке које могу отежати чешћу примену дидактичких игара. Као најзначајнија препрека издваја се велики број деце у групи, док су као додатне препреке наведени недостатак дидактичког материјала и недостатак стручне подршке или обука. Ови резултати указују на потребу за обезбеђивањем адекватних услова за рад, доступношћу различитих дидактичких материјала и континуираним стручним усавршавањем васпитача. На основу добијених резултата може се закључити да су општа хипотеза и све посебне хипотезе потврђене. Добијени резултати указују да васпитачи у значајној мери примењују дидактичке игре, да имају позитивне ставове о њиховом значају за развој логичког мишљења, као и да препознају њихов допринос мотивацији и развоју различитих способности код деце предшколског узраста. Улога васпитача у овом процесу је од посебног значаја. Од његовог знања, креативности, избора и начина организације активности у великој мери зависи да ли ће дидактичка игра бити прилагођена развојним могућностима и интересовањима деце. Због тога је важно да васпитачи наставе да унапређују своју

праксу, да користе различите врсте дидактичких игара и да их примењују у складу са циљевима васпитно-образовног рада.

Имајући у виду резултате истраживања, може се закључити да дидактичке игре представљају значајан ресурс у раду са децом предшколског узраста. Њиховом систематском и осмишљеном применом стварају се услови за активно учешће деце у процесу учења, развој пажње и концентрације, подстицање логичког мишљења и развој способности које су значајне за њихов даљи развој и учење.

Сprovedено истраживање у оквиру овог мастер рада имало је за циљ да свеобухватно испита улогу васпитача у примени дидактичких игара ради развоја логичког мишљења код деце предшколског узраста. Добијени резултати пружају јасну и недвосмислену потврду да дидактичке игре представљају значајно, свеприсутно и незаобилазно средство у савременом васпитно-образовном раду, те да васпитачи у потпуности препознају њихову вредност за подстицање различитих аспеката дечјег интелектуалног развоја.

Истраживање је показало да сви испитани васпитачи примењују дидактичке игре у свакодневном раду, при чему их највећи број користи редовно или веома често, што ову врсту активности сврстава у саставни, а не спорадични део васпитно-образовне праксе. Посебно је уочљиво да се дидактичке игре најчешће примењују управо у оквиру математичких активности, чиме се потврђује њихов значај у подстицању уочавања односа, повезивања појмова и развоја способности решавања задатака. У погледу конкретних врста примењених игара, издвојиле су се слагалице и пузле као најзаступљеније, непосредно праћене меморијским играма и разноврсним комбинованим приступима, што сведочи о богатству и флексибилности методичких решења која васпитачи користе у прилагођавању активности потребама и интересовањима деце.

Од нарочитог значаја јесу налази који се односе на ставове васпитача према доприносу дидактичких игара развоју логичког мишљења. Показало се да васпитачи у великој мери сматрају да ове активности доприносе развоју пажње и концентрације, способности решавања проблемских ситуација, логичког закључивања, класификације, серијације и поређења, чиме се дидактичка игра потврђује као комплексан педагошки

инструмент кроз који дете, играјући се, истовремено развија читав спектар мисаоних операција. Уз то, резултати показују да су деца, према процени васпитача, изразито мотивисана за учешће у оваквим активностима, што додатно потврђује да игра, као природан облик дечјег изражавања, представља плодно тле за учење и развој.

Истраживање је, међутим, указало и на постојање одређених препрека које отежавају досљеднију и учесталију примену дидактичких игара у пракси. Као најзначајнија издвојена је бројност деце у васпитним групама, док су додатно препознати и недостатак дидактичког материјала, као и недовољна стручна подршка и обука васпитача. Ови налази указују на то да ограничења примене дидактичких игара нису искључиво педагошке, већ у значајној мери и организационе и системске природе, што отвара простор за унапређење услова рада на институционалном нивоу.

На основу свеобухватне анализе добијених резултата, потврђене су како општа, тако и све посебне хипотезе овог истраживања. Може се закључити да дидактичке игре представљају значајан и делотворан ресурс у раду са децом предшколског узраста, чијом систематском, осмишљеном и стручно утемељеном применом васпитачи стварају услове за активно учешће деце у процесу учења, развој пажње и концентрације, подстицање логичког мишљења, те развој способности које представљају основу за њихов даљи раст, учење и укупан интелектуални развој. У том процесу, улога васпитача остаје централна и незаменљива – од његовог знања, креативности и промишљене организације активности у пресудној мери зависи да ли ће дидактичка игра остварити свој пуни развојни потенцијал.

Допринос рада

Сprovedено истраживање доноси вишеструки допринос теорији и пракси предшколског васпитања и образовања.

Теоријски допринос рада огледа се у систематизацији и продубљивању постојећих сазнања о улози дидактичких игара у развоју логичког мишљења деце предшколског узраста, чиме је обogaћен теоријски оквир методике васпитно-образовног рада у делу који се односи на игровно засновано учење и когнитивни развој детета.

Емпиријски допринос истраживања састоји се у прикупљању конкретних и систематизованих података о пракси и ставовима васпитача према примени дидактичких игара, чиме је теоријским претпоставкама пружена чврста емпиријска потврда и понуђена поуздана основа за поређење са резултатима будућих, сродних истраживања.

Практични допринос рада има непосредну примену у васпитно-образовној пракси – указивањем на слагалице, пузле и меморијске игре као најзаступљеније и најделотворније облике дидактичких игара, као и на конкретне препреке њихове примене (бројност деце у групама, недостатак материјала и стручне подршке), рад пружа васпитачима, стручним сарадницима и креаторима образовне политике јасне и применљиве смернице за унапређење свакодневне праксе.

Друштвени допринос рада огледа се у указивању на потребу системског решавања уочених организационих ограничења, чиме се отвара простор за унапређење услова рада у предшколским установама на ширем, институционалном нивоу, а самим тим и за подизање укупног квалитета предшколског васпитања и образовања.

Резултати овог истраживања, стога, не само да потврђују значај дидактичких игара за развој логичког мишљења деце предшколског узраста, већ представљају и подстицај за даља, обимнија истраживања која би испитала дугорочне ефекте примене дидактичких игара, специфичне ефекте појединих врста игара на различите аспекте когнитивног развоја, као и могуће моделе стручног усавршавања васпитача усмерене на унапређење ове важне области васпитно-образовне праксе.

ПОПИС ЛИТЕРАТУРЕ И ДРУГИХ ИЗВОРА ПОДАТАКА КОЈИ СУ КОРИШЋЕНИ У РАДУ

- Велишек-Брашко, О., & Милошевић, Т. (2018). Игра као метод подстицања стваралаштва. У *Зборник радова Високе школе струковних студија за образовање васпитача* (стр. 374–384). Висока школа струковних студија за образовање васпитача Нови Сад.
- Каменов, Е. (2009). *Дечја игра: Васпитање и образовање кроз игру* (2. изд.). Београд: Завод за уџбенике.
- Копас-Вукашиновић, Е. (2015). Значај игре за развој математичких појмова код деце у предшколској установи и школи. У *Методички аспекти наставе математике III* (стр. 305–318). Јагодина: Факултет педагошких наука Универзитета у Крагујевцу.
- Крњаја, Ж., & Павловић Бренеселовић, Д. (2022). *Водич за развијање теме/пројекта са децом: Интегрисани приступ учењу кроз теме/пројекте у складу са Основама програма ПВО „Године узлета”*. Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.
- Krnjaja, Ž. i Pavlović Breneselović, D. (2017). *Godine uzleta – Osnove programa predškolskog vaspitanja i obrazovanja*.
- Lazić, B., Milošević, M. i Sabo, K. (2022). Open-ended Tasks as a Means of Encouraging Logical Thinking in Initial Teaching of Mathematics.
- Malinović-Jovanović, N. (2018). *Metodika razvijanja početnih matematičkih pojmova*. Vranje: Pedagoški fakultet.
- Maričić, S. i Stamatović, J. (2021). *Predškolsko matematičko obrazovanje: osnova za školsko učenje matematike*.
- Мандић, А. Н. (2013). *Методичка трансформација васпитно-образовних садржаја у функцији развоја почетних математичких појмова* (докторска дисертација). Универзитет у Београду, Учитељски факултет.
- Muratović, A., Numanović, A., & Muratović, A. (2023). *Dječije igre i igračke – od kreacije do saznanja: Priručnik za studente i vaspitače*. Novi Pazar: Univerzitet u Novom Pazaru.

Недимовић, Т. (2015). *Врсте дечјих игара у односу на узраст*. <https://www.eci-pes.me/blog/vrste-djecijih-igara-u-odnosu-na-uzrast>

Основе програма предшколског васпитања и образовања – Године узлета. (2018). Београд: Министарство просвете, науке и технолошког развоја.

Николић, С. (2025). Креативна математика. Висока школа струковних студија за образовање васпитача и тренера, 2025 (Суботица : Visions). - 148 стр. : илустр. ; 24 cm; Библиографија. ISBN 978-86-87893-73-3 а) Предшколска деца - Математика COBISS.SR-ID 174584073

Nikolić, S., Milanović, T., Mitrović, S., Milić, A., & Miljković, M. (2024). The quality of cooperation between a preschool institution and a family. *Noema: Journal for Humanities and Social Thought*, 8(11/12), 21–32. <https://doi.org/10.7251/NOE2411021N>.

Pešić, D., Dedaj, M., Savićević, D. i sar. (2024). Enhancing Early Mathematical Learning through Multimedia Technologies.

Пијаже, Ж. и Инхелдер, Б. (1978). *Интелектуални развој детета*. Београд: ЗУНС.

Тасић, И. (2022). Дидактичка игра у функцији развоја просторних релација и оријентације. *Кругови детињства*, 10(2), 60–70. <https://doi.org/10.53406/kd.v10i2.51>

Hilčenko, S. (2022). Dete i mediji: Udžbenik za studente na studijskom programu Master strukovni vaspitač. Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača i trenera Clements, D. H. & Sarama, J. (2014). Learning and Teaching Early Math.

Шакић, Н. (2015). *Врсте дечјих игара*. <https://zelenaucionica.com/vrste-decijih-igara/>

ПОПИС ТАБЕЛА И ГРАФИКОНА

Слика 1 . Деца истражују модел Сунчевог система	18
Слика 2 . Деца истражују простор уређен као модел свемира	19
Слика 3 . Деца заједнички израђују модел звезданог неба	20
Слика 4 . Деца конструишу функционални модел пешчаног сата и проверавају његову функционалност	22
Слика 5 . Деца истражују принцип рада пешчаног сата кроз експеримент	22
Слика 6 . Деца истражују принцип рада једноставног модела астролаба	23
Графикон 1 . Пол испитаника	30
Графикон 2 . Радни стаж испитаника	31
Графикон 3 . Степен стручне спреме испитаника	31
Графикон 4 . Примена дидактичких игара у васпитно-образовном раду	32
Графикон 5 . Учесталост примене дидактичких игара у васпитно-образовном раду	33
Графикон 6 . Примена дидактичких игара у различитим васпитно-образовним активностима	34
Графикон 7 . Врсте дидактичких игара које васпитачи најчешће користе	35
Графикон 8 . Процена мотивисаности деце за учешће у дидактичким играма	36
Графикон 9 . Процена доприноса дидактичких игара развоју логичког мишљења	37
Графикон 10 . Способности које деца развијају кроз дидактичке игре	38
Графикон 11 . Препреке у примени дидактичких игара у васпитно-образовном раду	39
Графикон 12 . Ставови васпитача о утицају чешће примене дидактичких игара на развој логичког мишљења код деце	40

ПРИЛОЗИ

ПРИЛОГ 1. АНКЕТНИ УПИТНИК

УПИТНИК О ПРИМЕНИ ДИДАКТИЧКИХ ИГАРА У РАЗВОЈУ ЛОГИЧКОГ МИШЉЕЊА КОД ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА

Упитник је део истраживања у оквиру мастер рада. Анкета је анонимна, а подаци ће бити коришћени искључиво у научноистраживачке сврхе. Молимо Вас да на питања одговарате искрено, заокруживањем понуђених одговора или уписивањем одговора тамо где је то предвиђено.

1. Пол:

Означите само један овал.

☐ Женски

☐ Мушки

2. Радни стаж у предшколском васпитању:

Означите само један овал.

☐ До 5 година

☐ 6 - 10 година

☐ 11-20 година

☐ Више од 20 година

3. Степен стручне спреме:

Означите само један овал.

- ☐ Средња стручна спрема
- ☐ Виша стручна спрема
- ☐ Висока стручна спрема
- ☐ Мастер студије

4. Да ли у свом васпитно-образовном раду користите дидактичке игре?

Означите само један овал.

- ☐ Да, редовно
- ☐ Повремено
- ☐ Ретко
- ☐ Не користим

5. Колико често користите дидактичке игре?

Означите само један овал.

1 2 3 4 5

Никад ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Веома често

6. У којим васпитно-образовним активностима најчешће примењујете дидактичке игре?

Изаберите све што важи.

- ☐ Математичке активности
- ☐ Језичке активности
- ☐ Упознавање околине

- ☐ Ликовне активности
- ☐ Музичке активности
- ☐ У свим активностима подједнако

7. Коју врсту дидактичких игара најчешће користите?

Изаберите све што важи.

- ☐ Друштвене игре
- ☐ Слагалице и пузле
- ☐ Игре разврставања и класификације
- ☐ Меморијске игре
- ☐ Дигиталне дидактичке игре
- ☐ Комбинујем више врста игара

8. Колико су деца мотивисана за учешће у дидактичким играма?

Означите само један овал.

- ☐ Веома мотивисана
- ☐ Углавном мотивисана
- ☐ Делимично мотивисана
- ☐ Ретко мотивисана
- ☐ Нису мотивисана

9. У којој мери сматрате да дидактичке игре доприносе развоју логичког мишљења?

Означите само један овал.

1 2 3 4 5

Уопште не доприносе ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ У великој мери доприносе

10. Које способности деца највише развијају кроз дидактичке игре?

Изаберите све што важи.

- ☐ Класификацију
- ☐ Серијацију
- ☐ Поређење
- ☐ Закључивање
- ☐ Решавање проблемских ситуација
- ☐ Пажњу и концентрацију

11. Које препреке најчешће отежавају примену дидактичких игара у раду?

Означите само један овал.

- ☐ Недостатак времена
- ☐ Недостатак дидактичког материјала
- ☐ Велики број деце у групи
- ☐ Недостатак стручне подршке или обука
- ☐ Не сусрећем се са препрекама

12. Сматрате ли да би чешћа примена дидактичких игара унапредила развој логичког мишљења код деце?

Означите само један овал.

- ☐ У потпуности се слажем
- ☐ Углавном се слажем
- ☐ Нисам сигуран/на
- ☐ Углавном се не слажем
- ☐ Уопште се не слажем

БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Јулијана Дошло рођена је 28.05.2002. године у Бачкој Тополи. Основно образовање завршила је у ОШ „Никола Тесла“ у Бачкој Тополи, а средње образовање у Гимназија и економска школа „Доситеј Обрадовић“, смер гимназија, у Бачкој Тополи.

Високо образовање стекла је на Високој школи струковних студија за образовање васпитача и тренера, на студијском програму струковни васпитач предшколске деце, који је завршила 2024. године. Током студирања стицала је знања и компетенције из области васпитања и образовања деце предшколског узраста, као и из области методике васпитно-образовног рада.

Стручно искуство у области предшколског васпитања и образовања стицала је кроз волонтерски рад, стручну праксу и рад у Предшколској установи “Бамби“. Током стручног усавршавања посебну пажњу посвећивала је примени савремених метода и облика рада, дидактичких игара и различитих активности усмерених на подстицање целовитог развоја деце предшколског узраста.

Тренутно је на мастер академским студијама на студијском програму мастер струковни васпитач, где своја знања додатно продубљује у области предшколског васпитања и образовања. Тема њеног мастер рада је „Улога дидактичких игара у развоју логичког мишљења код деце предшколског узраста“.

Поседује компетенције за примену дигиталних алата у раду, као и знања и вештине неопходне за планирање, реализацију и евалуацију васпитно-образовног рада. Познаје мађарски језик и поседује компетенције за комуникацију на мађарском језику, што представља додатну професионалну предност у раду са децом и породицама у мултикултуралном окружењу. Током досадашњег образовања и професионалног ангажовања посебно је заинтересована за примену игре и дидактичких материјала у подстицању активног учења и развоја деце предшколског узраста.

ИЗЈАВА О АУТОРСТВУ

Ја, Јулијана Дошло, студент Високе школе струковних студија за образовање васпитача и тренера, на студијском програму **Мастер струковни васпитач**, број индекса **МВ 91/24** изјављујем да је мастер рад под називом **„Улога дидактичких игара у развоју логичког мишљења код деце предшколског узраста“** резултат мог самосталног рада и да су сви коришћени извори правилно наведени у мастер раду.

Јулијана Дошло

Потпис: _____

Датум: _____

